

آیه‌الله ناصر مکارم شیرازی در سال ۱۳۴۵ هجری قمری در شهر شیراز در میان خانواده‌ای مذهبی معروف به فضائل و مکارم اخلاقی، دیده به جهان گشود. با اینکه هیچ‌یک از افراد خانواده معظمه در کسوت روحانیت نبود، عشق و علاقه شدید به معارف اسلامی سرانجام ایشان را به این رشته پرافتخار کشایند.

در حدود ۱۴ سالگی رسماً دروس دینی را در مدرسه آقاباباخان شیراز آغاز کرد و در مدت اندکی علوم صرف، نحو، منطق، معانی، بیان و بدیع را تحصیل کرد. سپس توجه خود را به رشته فقه و اصول معطوف ساخت و مجموع دروس مقدماتی و سطح متوسط و عالی را در مدتی نزدیک به چهارسال به پایان رسانید. در همین سالها گروهی از طلاب حوزه علمیه شیراز را نیز با تدریس خود بهره‌مند می‌ساخت و علاوه بر درسهایی که می‌خواند ساعتها به تدریس می‌پرداخت.

ایشان در ۱۸ سالگی وارد حوزه علمیه قم شدند و قریب پنج سال از جلسات علمی حضرت آیه‌الله العظمی بروجردی و اساتید بزرگ دیگر رضوان‌الله علیهم بهره گرفتند.

معظم‌له برای آشنایی با نظرات و افکار دیگر فقیهان در سال ۱۳۶۹ هـ. ق وارد حوزه علمیه نجف اشرف گردید و در آنجا در درس اساتید عالی‌مقام و بزرگی همچون آیات عظام: آقای حکیم و آقای خوئی و آقای سید عبدالهادی شیرازی و اساتید برجسته دیگر - قدس‌الله اسرارهم - شرکت کرد.

معظم‌له در سن ۲۴ سالگی به اخذ درجه اجتهاد مطلق از محضر دو نفر از آیات بزرگ نجف نائل شد و در ماه شعبان سال ۱۳۳۰ هجری شمسی به ایران بازگشت و در شهر مقدس قم که آن روز مشتاق رجال علمی بود مأوا گزید و بعد از بازگشت به ایران به تدریس سطوح عالی و سپس خارج «اصول» و «فقه» پرداخت و دروس ایشان مورد توجه طلاب و فضلاء قرار گرفت.

ایشان از آغاز دوران جوانی به تألیف کتاب در رشته‌های مختلف: عقاید، معارف اسلامی، تفسیر، فقه و اصول پرداخت و از نویسندگان بزرگ مذهبی به شمار آمد.

از این استاد حوزه حدود یکصد و بیست جلد کتاب منتشر گردیده که بعضی از آنها بیش از سی بار تجدید چاپ شده است و بعضی به بیش از ده زبان زنده دنیا ترجمه شده و در کشورهای مختلف انتشار یافته است.

ویژگیهای مجله قرآنی

از زبان آیت الله ناصر مکارم شیرازی

شده تا با حضرت عالی مصاحبه‌ای داشته باشیم و از فرمایشات شما استفاده کنیم.

آیه‌الله مکارم که مشتاق شنیدن فعالیت‌های دانشکده بودند، سئوالاتی از وضعیت فارغ‌التحصیلان، هزینه دانشکده‌های سراسر کشور، میزان کمک‌های سازمان اوقاف و امور خیریه، ساختمان دانشکده‌ها و اعتبار مدرک دانشجویان نمودند و آقای گیوی -رئیس دبیرخانه دانشکده‌های علوم قرآنی کشور- همه موارد را پاسخ داد.

پس از بیان مقدمات کلی، دکتر غضنفری اولین سئوال را چنین مطرح کرد:

مستحضر هستید که مجلات زیادی در قالب فصلنامه، ماهنامه و... اکنون منتشر می‌شود. هر کدام از این مجلات در ابتدای کار ادعاهایی داشتند ولی در طول زمان برخی نتوانستند همان معیارهایی که برای خود در نظر داشتند ادامه دهند و لذا از نظر محتوایی دچار نوعی افول شدند. به نظر شما با توجه به تجربیاتتان در این زمینه چاره این مشکل چیست؟

آیه‌الله مکارم شیرازی در پاسخ فرمودند:

من با توجه به تجربه‌ام در ارتباط با مجله «مکتب اسلام» و «نسل جوان» باید بگویم که هر مجله سه کار مهم دارد:

۱- تهیه خوراک برای مجله،

۲- چاپ و ویراستاری آبرومند،

۳- نشر هدفمند.

و هر سه این کارها مهم است ولی مهم‌تر از همه تهیه خوراک مناسب مجله است و این در صورتی محقق می‌شود که مجله هیئتی از نویسندگان را در اختیار داشته باشد. البته داشتن همین هیئت هم به تنهایی کافی نیست بلکه باید هیئت موضوعات و سرفصل را برگزیند و از نویسندگان بخواهد که مقالات خود را پیرامون آن موضوع و سرفصل ارائه دهند. وقتی یک سرفصل و موضوع به نویسنده داده می‌شود کار او راحت می‌گردد و بر همین اساس ابداع موضوعات، سرفصل و موضوع، نقش مهمی دارد که باید گروهی آن را تهیه نمایند. آیه‌الله مکارم سپس به بیان زمان شروع فعالیت پرداختند و گفتند:

باید مجله خوراک کافی داشته باشد تا بتواند شروع کند، برای شروع کار حداقل باید به میزان یک سال خوراک کافی موجود باشد و سپس فعالیت را آغاز نماید.

ایشان در مورد کیفیت مقاله‌های اخذ شده گفتند:

باید توجه داشت که مقالات دو قسم هستند، قسمی مربوط به زمان هستند. این دسته از مقالات نبودشان خللی ایجاد نمی‌کند و قسمی کاری به زمان ندارند، فصلی و زمانی

در نشستی که حجة‌الاسلام آقای امرالله گیوی مدیر مسئول فصلنامه تخصصی، پژوهشی پیام جاویدان، دکتر پورحسن سردبیر فصلنامه و دکتر غضنفری معاونت پژوهشی دانشکده علوم قرآنی تهران به حضور آیه‌الله مکارم شیرازی رسیدند.

ابتدا جناب آقای گیوی، دانشکده علوم قرآنی را چنین معرفی نمود:

این دانشکده در راستای فعالیت‌های قرآنی شکل گرفته و در تهران و یازده شهر کشور فعال است و در رشته‌های مختلف از طریق آزمون سراسری و در مقطع کارشناسی دانشجوی می‌پذیرد، اخیراً نیز برای کارشناسی ارشد اقدام شده و مورد توافق وزارت علوم قرار گرفته است و قرار است در سه شهر تهران، مشهد و قم دانشجوی بپذیرد.

آقای گیوی سپس به بیان ارتباط دانشکده و مرکز تخصصی تفسیر قم پرداخت و گفت:

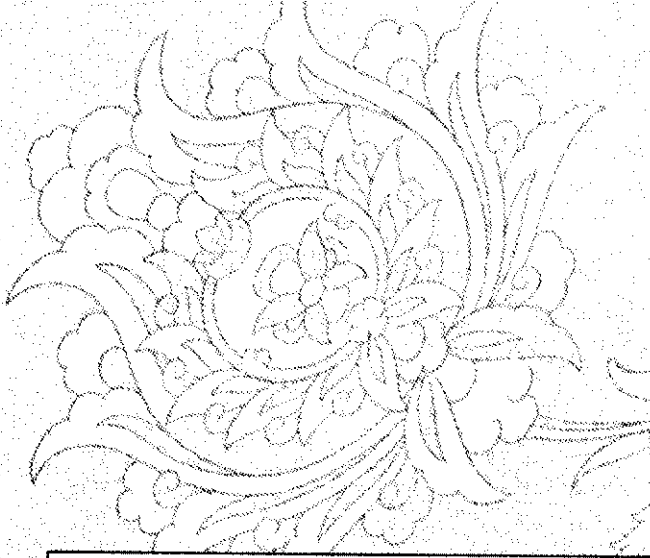
تعدادی از اعضای هیئت علمی دانشکده‌های ما از فارغ‌التحصیلان مرکز تخصصی تفسیر هستند و تلاش ما این است که بیشترین تعداد از این فارغ‌التحصیلان را جذب کنیم. البته تنها نقطه ضعف مرکز تخصصی تفسیر قم عدم آشنایی برخی از فارغ‌التحصیلان به شیوه تدریس در دانشگاه است که امیدواریم به تلاش و کوشش حضرت عالی حل شود.

آیه‌الله مکارم نیز این اشکال را مورد تأیید قرار دادند و فرمودند:

باید کلاسهای ویژه در این خصوص برگزار شود تا این نقیصه مرتفع گردد.

آقای گیوی سپس افزود:

اکنون مجوز یک فصلنامه قرآنی در سطح تخصصی که جای آن خالی است، از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی گرفته شده است و چون می‌خواهیم تخصصی و علمی باشد و نیز نگران سطح محتوا هستیم، با دقت در حال جمع‌آوری مقالات ویژه می‌باشیم و برای اولین شماره آن تصمیم گرفته

نیستند، موضوعاتی هستند که با گذشت زمان کهنه نمی‌شوند.

ایشان در بیان شکل مقالات فرمودند:

ویراستاری باید با دقت انجام گیرد، هم ویراستاری مناسب هر مقاله و هم هماهنگی مقاله‌ها باهم. برای این کار افراد خوش ذوقی انتخاب شوند. من معتقد هستم که نصف جاذبه مقاله، آغاز و پایان آن است. حسن شروع و حسن ختام و حسن عنوان، این خیلی مؤثر است و این سه، نقش مهمی ایفا می‌کنند و در این رابطه باید سلیقه‌های خوب را به یاری طلبید.

سپس فرمودند:

برای تهیه مقالات نیز باید پول خرج کرد. قصد قربت برای مدت کوتاهی کافی است، حتی آنکه به قصد قربت جهاد می‌کند، بهره‌ای در غنائم جنگی دارد پس باید بهای مناسب پرداخت شود.

یک وقتی صدا و سیما با ما مصاحبه می‌کردند و وجه آن را می‌خواستند بدهند، البته من گفتم به کارمندا به جای من بدهند، اساس این است که حساب و کتابی باشد و پولی پرداخت شود.

ایشان در پایان فرمودند:

به هر حال مجله با کتاب فرق دارد، مجله یک سفره است که یک غذای اصلی لازم دارد، ولی سالاد، نوشابه و میوه هم لازم دارد. باید یک سفره رنگین شود تا مورد پسند قرار گیرد. هم باید از نظر محتوا قوی باشد و هم از نظر شکلی جوان پسند تا هم مقبول حوزه باشد و هم دانشگاه. این تجربه سالیان دراز فعالیت ما در مجله است.

دومین سؤال را آقای دکتر غضنفری از شیوه کار فردی و گروهی پرسید و گفت:

حضرت عالی هم کار گروهی کرده‌اید و هم کار فردی، کدام کار را بر دیگری ترجیح می‌دهید و نتایج کدام کار را قوی‌تر می‌بینید؟

آیه‌الله مکارم شیرازی فرمودند:

شکی نیست که کار گروهی خطایش کمتر است و پیشرفت آن بیشتر، البته یک شرط دارد و آن اینکه یک گروه منسجم باشند و زیر نظر یک نفر کار کنند که آنان همگی آن یک نفر را به عنوان رهبر خود برگزینند و او نیز گروه را قبول داشته باشد؛ اگر چنین باشد هم خطا کمتر و هم پیشرفت بیشتر است.

البته در محیط ما چون کار گروهی کم بوده در بیشتر مواردی که کاری صورت گرفته به مشکل برخورد کرده است، چرا که فرهنگ کار گروهی را خیلی‌ها آشنا نیستند، باید آراء دیگران را تحمل کرد، گذشت داشت و تعصب و لجباجت را

کنار گذاشت.

آقای دکتر غضنفری پرسیدند: منظورم از کار گروهی شکل مصطلح آن است. آیه‌الله مکارم فرمودند: بله کار گروهی مصطلح مشکل دارد و باید یکی مسئول گروه باشد و حرف آخر را بزند مثل مدیریت یک مملکت که باید یک نفر حرف آخر را بزند.

سپس آقای دکتر پورحسن سومین سؤال را مطرح کرد و گفت:

اکنون دو دیدگاه عام و خاص در مورد اعجاز قرآن وجود دارد، اعجاز زبانی و اعجاز معنایی یا فصاحت و بلاغت. به نظر جنابعالی اعجاز قرآن در درجه نخست رتبتاً بر کدام یک از دو درجه استوار است؟

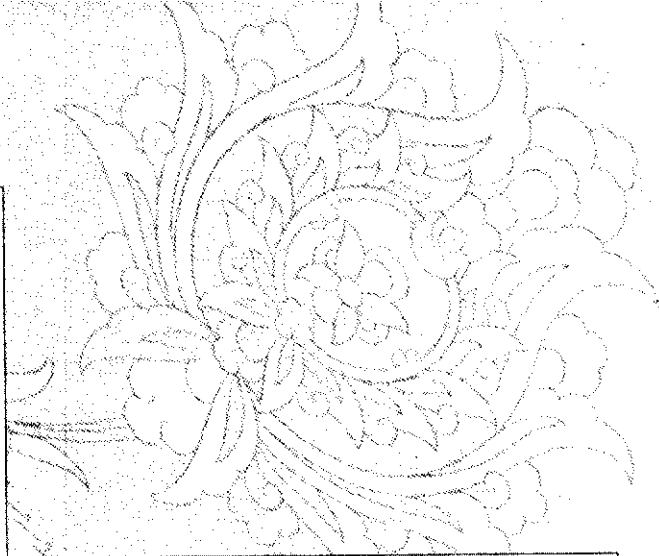
آیه‌الله مکارم شیرازی در پاسخ این سؤال، اعجاز معنایی قرآن را از نظر رتبه مقدم دانست.

سؤال دیگر چنین مطرح شد: با توجه به اینکه قرآن به زبان عربی مبین است، و نیز اینکه مخاطبان اولیه قرآن با همین زبان تکلم می‌کردند، به نظر حضرت عالی فایده اعجاز زبانی قرآن برای غیرمشافهین چیست؟

ایشان فرمودند: فایده اعجاز زبانی قرآن برای غیر عرب‌ها و غیرمشافهین از دو راه میسر است: ۱- غیر عرب‌ها با آموختن ادبیات عرب، به اعجاز زبانی قرآن دست می‌یابند. ۲- عرب‌ها، این مطلب را از اساتید عرب مورد اطمینان به دست می‌آورند.

سؤال بعد در ارتباط با رابطه اعجاز قرآن و جامعیت آن بود و چنین مطرح شد: تردیدی در ارتباط با اعجاز و ماندگاری قرآن نیست، در این خصوص دو رویکرد شکل گرفته است که عبارتند از: جامعیت قرآن در تمام شئون بشری، و جامعیت قرآن در حوزه مرتبط با آخرت با ارتباط مستقیم. به نظر شما اولاً؛ عامل پیوند نظریه اعجاز و جامعیت قرآن چیست؟ ثانیاً؛ آیا شما رویکرد اول را می‌پذیرید و قرآن را حاوی تمام حوائج بشری می‌دانید؟

ایشان فرمودند: عامل پیوند نظریه اعجاز معنایی و جامعیت قرآن، خالق قرآن است که به همه نیازها و عوامل سعادت

انسان (مخلوق دیگرش) آگاهی مطلق دارد، و قرآن را بر همین اساس برای سازندگی او نازل فرموده است. در خصوص انتظار از قرآن که در برخی از مجامع علمی مطرح است، پرسیده شد: حاصل انتظار از قرآن که اکنون مورد بحث برخی محافل علمی است و در گذشته هم مطرح بوده است، سه رهیافت متفاوت در زمینه فهم از قرآن است که عبارتند از: انتظار اکثری، اقلی و عقلانی. نظر جناب عالی در این باره چیست؟

ایشان تلفیق انتظار اکثری و عقلانی را بیان کردند و فرمودند: به طور کلی با توجه به جامعیت همه جانبه قرآن، انتظار ما از قرآن انتظار اکثری و عقلانی است.

آخرین سؤال از محضر این استاد حوزه این بود که هر چند غالب اندیشمندان در مورد اعجاز علمی قرآن با ملاحظه تجربی بودن علم با احتیاط قدم برمی دارند، ولی شکی نیست که این باعث خفای بسیاری از مباحث قرآنی مورد نیاز جامعه می شود و از سوی دیگر مانعی در راه تبلیغ دین به زبان علمی و قابل استفاده نسل جدید است. آیا به نظر حضرت عالی بهتر نیست که در این خصوص تجدید نظری صورت گیرد؟

ایشان فرمودند: قرآن همیشه تازه و آموزنده امور جدید است، و هر چه زمان و علم پیش می رود، مطالب تازه ای از آن کشف می گردد، بنابراین تجدید نظر برای فهم قرآن، در صورتی که موجب تحریف و التقاط و تفسیر به رأی نشود، لازم است.

ایشان در ادامه بیان علل موفقیت خود در عرصه های مختلف علمی فرمودند: هر موقعیتی که نصیب من شده است از برکت قرآن می باشد.

در پایان این نشست آقای گیوی، نشست علمی دانشکده های علوم قرآنی را متذکر شد و از آیه الله مکارم شیرازی دعوت نمود که در این نشست حضور یابند. معظم له ضمن بیان برخی مشکلات مثل ایجاد توقع و انتظار دیگران، و اینکه اگر در قم باشد برای من مناسب تر است، بررسی این درخواست را به بعد موکول کردند.

